

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»
Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju
«EDUS»«EDUCATION FOR ALL»
Association for advancement of education and support for children with and without developmental delays

Sarajevo, 14.9.2017.

ANALIZA PROBLEMA ZAŠTO KAMPANJA „GDJE JE MOJA ŠKOLA“

Povodom indirektno medijske prisutnosti, kroz kampanju roditelja pod nazivom "Gdje je moja škola?" ukazano nam je na neophodnost artikulacije nekih osnovnih problema, kako bi se javnosti olakšalo razumijevanje višeslojne problematike sa velikim brojem aktera, a vezane za nastavak implementacije EDUS programa unutar postojećeg odgojno-obrazovnog sistema. Kako roditelji u svojim medijskim istupima rasvjetljavaju problem iz svog ugla, ovim i mi želimo dati doprinos **kratkom analizom naših aktivnosti, glavnih problema te prijedlozima za njihovo rješavanje.**

RAD EDUS-a

RAZLOG I POVOD NASTANKA

EDUS postoji više od sedam godina, a osnovan je 2010. kao izraz prijeke potrebe za modernim i efektivnim metodologijama za odgojno-obrazovni rad s djecom, prije svega onom s poteškoćama. Roditelji čija djeca dotad nisu imala adekvatnu podršku i stručnjaci Zavoda „Mjedenica“ su željeli iskoristiti znanje i iskustvo koje je, radeći na vodećem univerzitetu na svijetu u ovoj oblasti, Univerzitetu Columbia u Njujorku iz SAD-a, na njihovu molbu, donijela dr. Nirvana Pištoljević. Iako je prvobitna ideja bila da se za godinu dana, kroz direktan rad sa manjom grupom djece obuču samo desetak stručnjaka koji bi onda obučavali druge, već na samom početku potrebe su bile takve da se moralo odmah raditi sa 20 djece, a broj je nakon toga rastao sve brže iz godine u godinu, u posljednjih par godina bilo je više od 100 djece, dok ih je sad već oko 200, bez izgleda da će se trend uskoro zaustaviti.

GLAVNI CILJEVI

EDUS-ova strategija za jačanje postojećeg sistema, uključuje prije svega edukaciju stručnjaka i to putem intenzivnog rada s djecom, zatim predavanja i radionica, edukaciju roditelja, a zatim i javnosti. Daljna edukacija stručnjaka vrši se kroz naučnoistraživački rad unutar grupa i učionica i kroz saradnju sa međunarodnim univerzitetima i organizacijama. A krajnji cilj je inkluzija u punom smislu kroz unapređenje kvaliteta života svakog djeteta radi ostvarenja njegovog/njenog punog potencijala i stvaranja produktivnog člana društvene zajednice.

METODOLOGIJA

Metodologija koja se od početka koristi (CABAS®- Comprehensive Application of Behavior Analysis to Schooling) zasniva se na naučno-primjenjenoj biheviornoj analizi i za osnovu ima individualan i individualiziran pristup u radu s djetetom, s ciljem dostizanja njegovog_njenog punog potencijala, pri čemu se, za donošenje odluka o toku odgojno-obrazovnog rada, koriste isključivo podaci prikupljeni svakodnevnim mjerenjem, te taktike i protokoli utvrđeni naukom. Može se primjenjivati na bilo koju osobu, tj. dijete, bez obzira na poteškoću i uzrast.

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»
Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju
«EDUS»«EDUCATION FOR ALL»
Association for advancement of education and support for children with and without developmental delays

KORISNICI

Iako se prvobitna potreba bila najakutnija za djecu u autističnom spektru, vremenom su u program pristizala i djeca sa brojnim drugim poteškoćama kao što su Down sindrom, emocionalne i bihevioralne smetnje, intelektualne poteškoće itd., dok za djecu sa težim fizičkim poteškoćama prostor u kome se obavljao odgojno obrazovni rad nije bio prilagođen pa samim tim nije ni bilo mogućnosti da se i s njima radi. Korisnici EDUS-a su i stručnjaci koji su se edukovali, kao i roditelji.

PARTNERI

Glavni partner u svih sedam godina bio je Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece Mjedenica. Osim toga EDUS je radio na projektima sa UNICEF-om, UNDP-om i USAID-om te brojnim drugim međunarodnim organizacijama i predstavnicima, kao i predstavnicima lokalnih vlasti. Dok su međunarodne organizacije EDUS pomagale finansijski, kroz projekte, u Zavodu Mjedenica se odvijao rad sa djecom uz obezbjeđivanje osnovnih materijalno-tehničkih uslova, te se kroz direktan rad dio kadra Zavoda Mjedenica obučavao za primjenu naučne metodologije. U posljednje dvije godine otprilike polovina osoblja je dolazila iz Zavoda, dok je drugu polovinu EDUS obezbjeđivao kroz projekte.

PROGRAMI I LOKACIJE

EDUS-ova glavna aktivnost, edukacija kadrova kroz direktan rad s djecom, raspoređena je u tri osnovne cjeline: rana intervencija (do 3.godine)- sprovodi se neovisno od Zavoda Mjedenica, te u okviru Zavoda vrtić (4-7 godina) i razredi (7-15 godina). Prvobitna lokacija Mjedenica, se ubrzo pokazala nedovoljnom pa je, Mjedenici u svrhe EDUS programa 2015. odobrena i nova, privremena lokacija- najviši sprat unutar O.Š. Vladislav Skarić gdje je od tada bio dio Vrtića Sunce u Mjedenici. Osim ovih, vansistemski se provodio i program dopunske nastave za djecu iz redovnih škola, a organizovane su i tzv. ljetne i zimske škole kako bi se spriječila regresija djece u toku raspusta.

POSTIGNUĆA

Dosad je čak 35 djece uspješno uključeno u redovne škole i vrtiće nakon pohađanja EDUS programa, neki od njih su sada i odlični učenici. Cilj EDUS programa je unapređenje nivoa funkcionisanja svakog djeteta za funkcionisanje u najmanje restriktivnim edukativnim uslovima.

U oblasti rane intervencije EDUS je, prvi u regiji: uspostavio servis za ranu intervenciju po naučnoj metodologiji (2011.), razvio standardizovane mjerno-programski instrumente za skrining i monitoring razvoja, izradu i praćenje individualnih planova za razvoj djeteta, te kurikulum za edukaciju roditelja (2015./2016.)

Primjenom naučne metodologije potpomognut napredak više od 500 djece iz BiH i širom Evrope, što također znači da je više od 1000 roditelja dobilo priliku za edukaciju. Kroz direktan, svakodnevni rad s djecom doeducirano blizu 500 stručnjaka raznih profila: pedijatri, pedagozi, psiholozi, edukatori-rehabilitatori, logopedi, socijalni radnici, profesori predškolskog odgoja i nastavnici. Također, kroz predavanja i radionice u okviru projekata sa UNICEF-om za ranu detekciju i intervenciju dodatno obučeno više stotina zdravstvenih i obrazovnih stručnjaka iz 30-tak mjesta širom BiH, te zemalja u regionu i Palestine

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»
Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju
«EDUS»«EDUCATION FOR ALL»
Association for advancement of education and support for children with and without developmental delays

Stručnjaci EDUS-a i Mjedenice prezentirali su na međunarodnim konferencijama desetina istraživanja i naučnih radova napravljenih unutar programa. Uspostavljena je saradnja sa više stranih univerziteta (Columbia i North Carolina (SAD), Parma (Italija), Bangor (UK)). Dva stručnjaka su, uz podršku EDUS-a, postali magistri nauka na partnerskom univerzitetu u Parmi.

Aktivnošću Savjeta roditelja, EDUS je pomogao reiniciranje i uspostavljanje prvog zvaničnog stomatološkog servisa za djecu s poteškoćama u BiH.

U oblasti podizanja svijesti javnosti, EDUS je prepoznat kao ambasador u BiH svjetske akcije svjesnosti o autizmu "Light it Blue", zatim autor prve interaktivne i e-slikovnice u domaćoj izradi u regionu, domaće kompjuterske igrice za prepoznavanje oblika, organizator prve profesionalne inkluzivne predstave za djecu, te nekoliko inkluzivnih izložbi i koncerata.

GLAVNI PROBLEMI U RADU

PROSTOR

Iako je EDUS-ov partner, Zavod Mjedenica, od početka ustupio dio svog prostora za implementaciju EDUS-ovih aktivnosti, te su manji prostori ustupljeni od privatnih lica ili iznajmljivani, već nakon par godina je broj djece uslovio potrebu za dodatnim prostorom unutar javnih ustanova. 2015. je Ministarstvo obrazovanja KS, kao privremeno rješenje u ove svrhe Zavodu Mjedenica dodijelilo svoje prostorije na najvišem spratu O.Š. Vladislav Skarić.

Zbog neuslovnosti ovih prostorija za rad s djecom u predškolskom uzrastu (loša izolacija, neprilagođen mokri čvor, visina, loš pristup za roditelje i nedostatak parkinga), ali prije svega zbog dodatnog broja djece koja su aplicirala za prijem, neophodan je veći i adekvatniji prostor. Također se, u svrhu lakše organizacije, nameće i potreba za jedinstvenom lokacijom za sve uzraste.

Imajući u vidu da je ukupan broj djece u svakodnevnom programu, uključujući djecu koja su na tzv. "listi čekanja" još od 2016, već sad blizu 200, sa trendom u porastu, Općina Novo Sarajevo, u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja KS ponudila je u junu ove godine napušteni prostor na Grbavici, u kojem je dotad bila O.Š. Isa-beg Ishaković, za izmještanje cjelokupnog programa, ali pod uslovom da je u okviru javne ustanove. Nažalost, dotadašnji partner Zavod Mjedenica je to odbio, a EDUS-u je predložena saradnja sa Centrom Vladimir Nator, čije sjedište je u istoj općini kao i objekat. Od tada se vode pregovori sa ovom ustanovom i Ministarstvom, a posljednja izjava ministra Kazazovića je da će do kraja septembra ovaj prostor biti dodijeljen Centru Vladimir Nator za provođenje programa za djecu s poteškoćama. EDUS s tim u vezi nije primio nikakvo zvanično obavještenje.

INSTITUCIONALNI OKVIR

Iako je EDUS u zvaničnom partnerstvu sa Zavodom Mjedenica bio prvih pet godina, naredne dvije godine od uprave Zavoda postavljen je problem preciznijeg definisanja Sporazuma o saradnji, koji je "zapeo" na nekim ključnim odrednicama naučnog programa (npr. veći broj sati rada s djecom od standarda) pa je u tom periodu saradnja nastavljena bez pravnog okvira. U junu ovog mjeseca, nastavak saradnje je doveden u pitanje odbijanjem Školskog

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»
Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju
«EDUS»«EDUCATION FOR ALL»
Association for advancement of education and support for children with and without developmental delays

odbora Mjedenice da preuzme novu lokaciju i sklopi sporazum sa EDUS-om, sa objašnjenjem da Zavod za to nema prostornih i kadrovskih kapaciteta.

Od juna mjeseca pregovori se vode i sa Centrom Vladimir Nator, koji, da bi mogao dati institucionalni okvir EDUS-ovom programu, mora registrovati i predškolsku djelatnost i dosad imamo samo nezvanična uvjerenja od Ministarstva da je taj proces u toku, kao i proces ozvaničenja naučne metodologije po kojoj EDUS radi.

Kad je pomenuta mogućnost osnivanja nove ustanove, Ministarstvo obrazovanja KS nije bilo optimistično (iako u se u nacrtu strategije inkluzivnog obrazovanja KS jasno planira otvaranje dvije nove ustanove).

FINANSIRANJE

Od osnivanja, EDUS se finansira isključivo iz sredstava odobrenih kroz projekte, uglavnom međunarodnih organizacija (oko 90% sredstava) i domaćih institucija, pojedinaca i kompanija (10%).

Osim rane intervencije i dopunske nastave, aktivnosti rada s djecom EDUS sprovodi u saradnji s partnerom Zavod Mjedenica, koji ustupa prostor i dio stručnog kadra, koji se zauzvrat educira za rad po naučnoj metodologiji. I pored toga, stvarne potrebe programa nikad sistemski nisu bile zadovoljene pa je EDUS uvijek morao iz vlastitih sredstava plaćati najmanje polovinu uključenih stručnjaka koji su radili s djecom (npr. prošle godine njih 25).

Problem se povećava time što, s jedne strane imamo stalni priliv nove djece, a s druge sve manje donatora koji su voljni da odvajaju sredstva za ono što smatraju da treba biti prioritet obrazovnog sistema, a ne nevladinog sektora. Propozicije za dodjelu sredstava gotovo redovno isključuju tekuće troškove, plate itd. a sredstva se dodjeljuju bez mogućnosti preusmjerenja i sa striktnim praćenjem trošenja isključivo u naznačene svrhe.

Dakle, potrebe za EDUS-ovim servisima su sve veće, a prostor za njihovo finansiranje, u okvirima nevladine organizacije, trenutno gotovo nepostojeće. S druge strane, obrazovni sistem teško prati ove potrebe, pa npr. radna mjesta unutar Zavoda Mjedenica, obećana 2015. radi uključivanja većeg broja djece, nikada nisu u potpunosti realizovana.

S obzirom da je broj djece prijavljene za EDUS program trenutno oko 200 i svakodnevno raste, očigledno je da se ovakva potreba mora tretirati makar sa istim prioritetom kao potreba za otvaranjem predškolske/školske ustanove koja bi imala odgovarajući budžet.

ZAKLJUČAK

Za više od 7 godina postojanja, EDUS je u potpunosti ispunio svoju misiju unapređujući postojeći obrazovni sistem, kroz uspostavljanje naučnog modela za ranu detekciju i intervenciju, te obrazovanje djece s poteškoćama, kroz individualni pristup i uz primjenu najnovijih saznanja. Privlačeći svojim radom pažnju domaće i svjetske javnosti, EDUS je uspostavio za naše prostore jedinstveni odgojno-obrazovni i model rane intervencije, o čijem kvalitetu najbolje govori ogroman interes roditelja iz cijelog regiona i šire, te mjerljivi rezultati za svako dijete.

Nažalost za djecu naše zemlje, EDUS-ove mogućnosti se tu iscrpljuju:

*EDUS 'Education for all'
Mjedenica 34
71000 Sarajevo, BiH
Tel: + 387 62 696 235*

www.edusbih.org | ledus.bih@gmail.com

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»
Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju
«EDUS»«EDUCATION FOR ALL»
Association for advancement of education and support for children with and without developmental delays

život uspostavljenog modela i njegova prava funkcija, a to je diseminacija znanja, dalje jačanje i širenje te potpuna integracija u sistem, a zbog velikog broja djece i hitnosti njihovih potreba, ne može se održati bez znatno aktivnijeg učešća vladinog sektora, tj. ministarstava i ustanova, te lokalne zajednice, u definisanju pravnog i institucionalnog okvira ovakvog rada i budžetiranju radnih mjesta stručnjaka koji rade s djecom unutar ovog programa.

Ukoliko do toga ne dođe, EDUS će nastaviti svoje aktivnosti kao NVO, ali model će se za sistem ugasiti, čime će isti taj sistem izgubiti jedinstvenu šansu da kvalitetno adresira ogromnu potrebu koja postoji u oblasti obrazovanja i podrške djeci s poteškoćama i čak postane lider u regionu.

PRIJEDLOG ZA AKCIJU

Kao što smo u dopisu prije par sedmica već predložili Vladi KS, smatramo da je neophodno HITNO formirati interesornu radnu grupu koja bi, po ubrzanoj proceduri, analizirala problematiku i Skupštini KS iznijela prijedloge za rješenje.

EDUS-ov prijedlog je da se na ponuđenoj lokaciji na Grbavici formira, nezavisno ili unutar neke od postojećih ustanova, Naučno-istraživački centar za podršku inkluziji, gdje će se model razvijen od strane EDUS-a formalizovati i tretirati kao pokazna predškolsko-školska ustanova za djecu različitih sposobnosti i/ ili poteškoća, čija bi ekonomska opravdanost bila, osim u pružanju odgojno-obrazovnih usluga za kojima postoji potreba, u njenoj funkciji kao dio resursnog i naučno-istraživačkog centra sa svrhom diseminacije znanja potrebnog za inkluziju, a koji bi se dodatno finansirali iz projekata međunarodnih organizacija. EDUS je sa svojim kapacitetima na raspolaganju za ekspertizu, nadzor i stručnu pomoć u radu sva tri segmenta naučno-istraživačkog centra, kao i pomoć u izradi elaborata za ovakvu ustanovu.

Dakle, ovakva ustanova bi, osim što bi poslužila kao vrtić i škola, bila prva takva u regionu- rasadnik znanja neophodnog stručnjacima, roditeljima i javnosti za inkluziju, za područje cijelog kantona i BiH.

Napominjemo da se nacrtom Strategije KS u oblasti inkluzije već planiraju dvije dodatne ustanove, kao i to da se ulaganjem u ovu oblast prave višestruke uštede u kasnijoj podršci djeci s poteškoćama.

Ostaje nam jedino da se nadamo da će vladin sektor sagledati važnost i hitnost rješenja i na djelu pokazati odgovornost i brigu prema najranjivijem dijelu stanovništva, čije interese ćemo, skupa s njihovim roditeljima, stalno zagovarati.

-KRAJ-